

Tijd om te ontregelen

Om bij te dragen aan een slagvaardige en minder complexe overheid, heeft de Auditdienst Rijk in 2026 onderzoek gedaan naar interne regel- en controledruk binnen de Rijksoverheid. Daarbij is onderzocht waarom deze druk, ondanks eerdere inspanningen om deze te verminderen, blijft bestaan. Het onderzoek beschrijft drie patronen die inzicht geven in het ontstaan en voortbestaan van deze druk en biedt aanknopingspunten voor verandering. De bevindingen zijn gebaseerd op een literatuurstudie, verkennende interviews en verdiepend casusonderzoek.

Drie patronen achter interne regel- en controledruk

Regel als oplossing

Binnen de Rijksoverheid is een patroon zichtbaar waarbij de eerste reactie op problemen, onzekerheden of nieuwe wensen vaak een extra regel of controle is.

Versterkende factoren voor dit patroon zijn:

- Focus op snel resultaat.
- Cultuur van risicomijding en verantwoording.
- Vermijding van alternatieve opties die meer inspanning vragen.

Opruimen uitstellen

Binnen de Rijksoverheid blijven regels, afspraken en controles vaak bestaan, ook als hun aanleiding is verdwenen of ze weinig meerwaarde hebben. Daardoor stapelen regels zich op.

Versterkende factoren voor dit patroon zijn:

- Focus op snelheid en vernieuwing.
- Geen sturing of eigenaarschap.
- Angst voor risico's of erkennen van fouten.
- Overtuiging dat opruimen onmogelijk is.

Liever een eigen oplossing

Binnen de Rijksoverheid kiezen organisaties en afdelingen regelmatig voor eigen oplossingen en regels, in plaats van samen te werken aan overkoepelende kaders.

Versterkende factoren voor dit patroon zijn:

- Beloning op eigen resultaten en beperkte gevolgen voor regelmakers.
- Gebrek aan overzicht van bestaande regels en controles.
- Afstand tussen organisaties.
- Tijd en afstemming die nodig zijn voor samenwerking.

Regel als oplossing

Liever een eigen oplossing

Opruimen uitstellen

Kansen voor verandering

Interne regel- en controledruk verminderen vraagt om meer dan regels schrappen. De druk is onderdeel van een systeem waarin de patronen elkaar versterken en in stand houden. Verandering is een gezamenlijke opgave: maak patronen bespreekbaar en creëer ruimte voor andere keuzes.

Het onderzoek laat drie oplossingsrichtingen zien:

- **Van regelgericht naar doelgericht werken**
Begin bij de bedoeling, weeg risico's bewust af, onderzoek alternatieven en maak kosten en baten expliciet.

- **Maak samenhang leidend**

Werk over organisatiegrenzen heen, versterk centrale regie waar nodig en creëer overzicht.

- **Maak opruimen onderdeel van het systeem**

Verbind opruimen met nieuwe regels, organiseer periodiek onderhoud en maak structureel tijd en ruimte voor opruimen.

Lees meer over de drie patronen, de onderliggende factoren, de oplossingsrichtingen en goede voorbeelden uit de praktijk in het rapport [Tijd om te ontregelen](#).